

וכו'. ברכה אמצעית של יוצר ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו כליל תפארת בראשו נתת בעמדי לפניך על הר סיני הוריד בידו שני לוחות אבנים וכתוב בהן שמירת שבת וכן כתוב בתורתך ושמרו בני ישראל כו'. ישמחו במלכותך שומרי שבת קוראי עונג עם מקדשי שביעי. אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו כו' עד ברוך אתה יי' מקדש השבת. ברכה אמצעית של מוסף שבת. למשה צוית על הר סיני מצות שבת שמור וזכור וכו' צויתנו יי' אלהינו להקריב לך קרבן מוסף בראוי יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתעלנו לארצנו וכו' ואת מוסף יום המנוח הזה נעשה ונקריב כו' עד על ידי משה עבדך ולא נתתו מלכנו לגויי הארצות ולא הנחלתו מלכנו לעובדי אלילים גם במנוחתו לא ישכנו ערלים לבית ישראל נתתו זרע ישורון אשר בם בחרת חמדת ימים אותו קראת אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו כו' עד ברוך אתה יי' מקדש השבת. ברכה אמצעית של מנחת שבת אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ עמדת תהלה ועמדת ישועה לעמך נתת אברהם יגל יצחק ירנן יעקב ובניו ינוחו בו מנוחה שלימה שאתה רוצה בה יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם תנחילנו אבינו ואל תהי צרה ויגון ביום מנוחתנו אלהינו ואלהי אבותינו וכו'. ברכה אמצעית של מוסף ר"ח. ראשי חדשים לעמך נתת זמן כפרה לכל תולדותם להיותם מקריבים לפניך זבחי רצון ושעירי חטאת לכפר בעדם זכרון לכולם יהיו תשועת נפשם מיד שונא מזבח חדש בציון תכין ועולת ראש חדש נעלה עליו שירי דוד נשמע בעירך האמורים לפני מזבחך אהבת עולם תביא להם וברית אבות לבנים תזכור אלהינו ואלהי אבותינו מפני חטאינו נלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתעלנו לארצנו ואת מוסף יום ראש החדש הזה כו' עד על ידי משה עבדך יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שתחדש עלינו את ראש החדש הזה לטובה ולברכה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום ויהי ראש החדש הזה קץ וסוף לכל חטאתינו וצרותינו תחלה וראש לפדות נפשנו כי בעמך ישראל מכל האומות בחרת וראשי חדשים להם נתת ברוך אתה יי' מקדש ישראל וראשי חדשים. ברכה אמצעית ממוסף ראש חדש שחל להיות בשבת. אתה יצרת עולמך מקדם כלית מלאכתך ביום השביעי בחרת בנו מכל העמים ורצית בנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבנתו מלכנו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת ותתן לנו יי' אלהינו שבתות למנוחה ויום ראש חדש הזה לכפר בעדנו שחטאנו לפניך ומפני חטאינו וכו' עד ומוספים כהלכתן ואת מוספי יום המנוח הזה ויום ראש החדש הזה נעשה ונקריב את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שתחדש וכו' עד לפדות נפשנו רצה נא במנוחתנו וקדשנו במצותיך כו' עד וינוחו בם כל ישראל אוהבי שמך ברוך אתה יי' מקדש השבת וישראל וראשי חדשים. ברכה אמצעית של יום טוב של פסח ערבית שחרית ומנחה. אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו מכל הלשונות וקדשתנו במצותיך וקרבנתו מלכנו לעבודתך ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת ותתן לנו יי' אלהינו מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום טוב מקרא קדש הזה את יום חג המצות הזה זמן חירותנו באהבה וכו' ליציאת מצרים אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא כו' והשיאנו יי' אלהינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום כאשר אמרת ורצית לברכנו כן תברכנו סלה ותן חלקנו בתורתך ושמח נפשנו בישועתך וכו' ברוך אתה יי' מקדש ישראל והזמנים. ברכה אמצעית

ישראל כי אם לשם קדשי אשר חללתם בגוים אשר באתם שם לא לנו יי' לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם אנא יי' אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה וסלחת לעוננו כי רב הוא. יי' שמעה יי' סלחה יי' הקשיבה ועשה ואל תאחר למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך: נהגו העם להתחנן אחר נפילת פנים כשמנביה פניו מן הקרקע בפסוקים אלו. ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו זכר רחמך יי' וחסדיך כי מעולם המה אל תזכור לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמך כי דלוננו מאד: קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך יהי חסדך יי' עלינו כאשר יחלנו לך אם עונות תשמר יי' מי יעמוד כי עמך הסליחה למען תורא יי' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו כי הוא ידע יצרנו וזכור כי עפר אנחנו עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך. וכן נהגו העם להתחנן אחר סדר היום בתחנונים אלו. יי' אלהי אברהם יצחק וישראל אבותינו שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבבם אליך והוא רחום יכפר עון וגו' כי אתה יי' טוב וסלח ורב חסד לכל קוראך צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת מי אל כמך נושא עון ועובר על פשע ישוב ירחמנו יכבוש עוונותינו וגו' ברוך יי' יום יום יעמם לנו האל ישועתנו סלה יי' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה יי' צבאות אשרי אדם בופח כך. ברוך אדוננו ברוך בוראנו ברוך שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת על ידי משה רבינו וחיי עולם נטע בתוכנו הרחמן יפתח לבנו לתלמוד תורתו ויתן בלבנו אהבתו ויראתו ותורתו לעשות רצונו ולעובדו בלבב שלם ובנפש חפצה למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה כן יהי רצון ורחמים מלפניך יי' אלהינו שנחיה לשמור חקיך בעולם הזה ולימות המשיח כרי שנוכה ונירש טוב לחיי העולם הבא למען יזמך כבוד ולא ידום יי' אלהי לעולם אודך. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי' צורי וגואלי: נהגו מקצת העם לקרוא בכל יום אחר תחנונים אלו שיר מזמור שהיו הלויים אומרים בבית המקדש באותו היום וקורין לדוד אליך יי' נפשי אשא כל המזמור. וקורין אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום וכו'. אין כאלהינו אין כאדוננו אין כמלכנו אין כמושיענו מי כאלהינו מי כאדוננו מי כמלכנו מי כמושיענו נודה לאלהינו נודה לאדוננו נודה למלכנו נודה למושיענו אתה הוא אלהינו אתה הוא אדוננו אתה הוא מלכנו אתה הוא מושיענו אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דורשיך יי' כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם יי' אלהינו לעולם ועד. כבר אמרנו בספר הזה שבימי השבתות וימים טובים מתפלל אדם בכל תפלה שבע ברכות שלש ראשונות ושלש אחרונות וברכה אחת אמצעית מעין היום. ובראש השנה וביום הכפורים של יובל מתפלל באמצע שלש ברכות ובתפלת מוסף בלבד. ונמצא מתפלל במוסף בשני ימים אלו תשע ברכות. ובמוסף ראש חדש ובמוסף חולו של מועד מתפלל שבע שלש ראשונות ושלש אחרונות וברכה אחת באמצע:

וזהו נוסח כל הברכות האמצעיות

ברכה אמצעית של לילי שבת אתה קדשת את יום השביעי לשמך תכלית מעשה שמים וארץ וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים כאמור ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו וגו'. אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו

אהבה. סדר תפלות כל השנה

דבר. מנהג פשוט שמברכין ברכה שלישית בנוסח זה בשני ימים של ראש השנה בכל תפלה ותפלה מארבע התפלות וכן נהגו מקצת לברך אותה באותו הנוסח בכל תפלה ותפלה מחמש תפלות של יום הכפורים וזהו נוסחה. אתה קדוש ישמך קדוש וקדושים בכל יום יהללך סלה. ובכן תן פחדך יי' אלהינו על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת וייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים ויעשו כולם אנודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם כו'. ובכן תן כבוד לעמך תהלה ליריאיך ותקוה טובה לדורשיך ופתחון פה למיחלים לך שמחה לארצך ששון לעירך וצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך במהרה בימינו. ואז צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלוזו וחסידים כו' ככתוב בדברי קדשך ימלך יי' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה וכתוב ויגבה יי' וגו' ברוך אתה יי' המלך הקדוש. ברכה אמצעית של ראש השנה ערבית שחרית ומנחה. אתה בחרתנו מכל העמים כו'. ותתן לנו יי' אלהינו את יום טוב מקרא קדש הזה זכרון תרועה באהבה זכר ליציאת מצרים. אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא כו'. ואלהינו ואלהי אבותינו מלך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר רוח ונשמה באפו יי' וכו' קדשנו כו'. ברוך אתה יי' מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון. ברכה ראשונה משלש ברכות אמצעיות של מוסף ראש השנה. אתה בחרתנו ומפני חמאינו כו' ואת מוספי כו' כמו שכתוב. עלינו ונ לשבח לאדון הכל לתת גדולה ליוצר בראשית שלא עשנו כגויי הארצות וכו'. אוחילה לאל אחלה פניו אשאלה ממנו מענה לשון אשר בקהל עם אשירה עוזו אביעה רננות בעד מפעליו כו'. ברוך אתה יי' למדני חוקיך. על כן נקוה לך יי' אלהינו לראות מהרה בתפארת עוזך וכו'. אלהינו ואלהי אבותינו מלך כו' ברוך אתה יי' מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון. היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם אם כבנים אם כעבדים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים אם כעבדים עינינו לך תלויות וכו'. ברכה שנייה אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם כו' כי זוכר הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך ועקדת יצחק לזרעו תזכור וכו'. היום הרת עולם היום יעמיד במשפט כל יצורי עולם אם כבנים אם כעבדים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים כו'. ברכה שלישית אתה נגלית בענן כבודך על עם קדשך לדבר עמם מן השמים השמעתם קולך כו' כי אתה שומע כו' ברוך אתה יי' שומע תרועה. היום הרת

אמצעית ממוסף הפסח. אתה בחרתנו מכל העמים כו' עד זכר ליציאת מצרים ומפני חמאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנו יכולין לעלות להראות ולהשתחוות לפניך בבית בחירתך בנה הדרך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו מפני היר שנסתלחה במקדשך יהי רצון מלפניך יי' אלהינו שתשוב ותרם עלינו ועלינו ברחמיך הרבים ותקבץ פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ והביאנו לציון עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן ואת מוסף יום טוב מקרא קדש הזה יום חג המצות הזה נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מלך רחמן רחם עלינו וכו' והשיאנו וכו' ברוך אתה יי' מקדש ישראל והזמנים. ובנוסח הזה הוא מתפלל בחג שבועות ובחג הסוכות בלא חסרון ובלא יתר. אלא שבחג השבועות הוא אומר את יום טוב מקרא קדש הזה את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו באהבה זכר ליציאת מצרים. ובמוסף הוא אומר ואת מוסף יום טוב מקרא קדש הזה יום חג השבועות הזה. וכן בסוכות הוא אומר את יום טוב מקרא קדש הזה יום חג הסוכות הזה זמן שמחתנו באהבה וכו'. ובשמיני עצרת אומר את יום טוב מקרא קדש הזה את יום חג שמיני עצרת הזה זמן שמחתנו כו'. וכן במוסף אומר ואת מוסף יום טוב מקרא קדש הזה יום חג שמיני כו'. ואם חל יום טוב להיות בשבת אומר אתה בחרתנו כו' עד ותתן לנו יי' אלהינו שבתות למנוחה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום המנוח הזה ואת יום טוב מקרא קדש הזה את יום פלוני כו'. וכן במוסף אומר ואת מוספי יום המנוח הזה כו'. ועל דרך זו הוא מזכיר השבת בראש השנה וביום הכפורים אם חלו להיות בשבת בין בשאר תפלות בין במוסף וחותם בכל התפלות של שלש רגלים מקדש השבת וישראל והזמנים. ובראש [ג] השנה חותם מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הזכרון. וביום הכפורים מלך על כל הארץ מקדש השבת וישראל ויום הכפורים. ראש השנה. נהגו רוב העם מראש השנה ועד יום הכפורים להוסיף בכל תפלה בעשרת הימים בברכה ראשונה מוסיפים זכרנו לחיים כו' ברוך אתה יי' מגן אברהם. ומוסיפין בברכה שנייה מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו ברחמים ברוך אתה יי' מחיה המתים. ומוסיפין בברכת יי' זכור רחמך וכו'. ובברכה אחרונה מוסיפין ובספר חיים וכו'. ובתפלת נעילה של יום הצום אומר בברכה זכרנו לחיים חתמנו וכל אלו התוספות מנהג מקומות. ויש מקומות שנהגו שלא יוסיפו

הנהגות

[6] כשחל ר"ה ביום שני או ביום שלישי מקדימין שבוע אחד להשכים. פתיחת יום ראשון ה' אלהי הצבאות. אנשי אמנה ואין אומרים פתיחה יותר אך בין כסה לעשור אומרים פתיחה בכל יום. ורגילין בכל יום ראשון לומר במוצאי יום מנוחה ג' סליחות בכל יום לכל הפחות. בערב ר"ה משכימין הרבה לומר יי' סליחות לכל הפחות עם המוסף ה' אלהי הצבאות. ארץ בתקוה. אומץ יוסף. ארץ בפקדון. ארץ בפתח דין. אנוש רימה. אשפוך שיחי. ארץ דין אם ידוקדק. אך כך. איה כל נפלאותיך. שוממתי ברוב יגוני. אלהים אין בלתי. איילי המטעה. אורך ואמתך. אלהים אל דמי. את הקול. עזרת אמונים. שופם כל הארץ. חסאנו. אלה אצרכה. זכור ברית. וידוי דרב סעדיה גאון. ובכן. ואין אומרים חתנה ולמנצח. וביום ר"ה אומרים והחיות ישוררו ואבינו מלכנו בשני הימים כשחלים בחול. בצום גדליה פתיחה ה' אלהי הצבאות. את ה' בהמצאו. ושאר המתקן לעשרת ימי תשובה ובכל יום פתיחה ועזרה ותחנון. יום שלפני ערב יוה"כ ה' שמיני לתחנון. עיוה"כ אומר סדר ערב ר"ה בלא אשפוך שיחי. עזרה. אהבת עמי. פומון ירצה צום עמך. זכור ברית. וידוי. מתחילין אנה הבס ומתדיין פעם אחת ואומרים משיח צדקך. אל רחום שפך עד סוף וקדוש. ואין אומרים לא תחנון ולא תחנה לא בסליחות ולא בתפלה ולא למנצח אבל אבינו מלכנו ואומרים במנחה. עיוה"כ באים לבית ומתפללים מנחה ומתוודים עד אלהי עד שלא נוצרתי והחון אינו אומר דיווי ולא תחנה ולא אבינו מלכנו ואומר קדיש ולוקין ואוכלים סעודה מספקת. לביל יום כפור קודם שיעמוד והחן פתורים חרם לעבריינים להתפלל עמהם ומתעטף החון ואומר כל גרני שלש פעמים והקול בלחש עמו וכשמיסים פעם ג' אומר ונסתל לכל עדת בני ישראל ואין אומר ככתוב בתורתך ואחר כך אומר שהחיינו ואומר ברכו ואחר תפלה. ערבית אם הוא שבת אומר ויכלול ומסיים סגן אבות בדביו מקדש השבת ואינו מזכיר יום הכפורים ואח"כ אומר יעלה תחנונו שועתנו ריגונו קולנו צעקתנו פרינו עתירתנו סליחותנו נאקתנו כי אלקי ואי תחיל פסוקי דרחמי כסדר הכתוב לפני פתיחה ה' אלהי הצבאות שבע פעמים יי' מדות ומתחיל סלה נא אשמות. תומת צדיקים. הרבך אלהינו הרי ד'. ובאותך אדרוש יסדיך שלש פעמים הרי שבעה פעמים יי' מדות ומתחיל דוד עבדך וידוי על חטא אבינו מלכנו אם היה בחול קדיש ויוצאים מב"ה שחרית מתחיל ביוצר החפץ לנו ואומר והחיות כסדר והרהיטים וכשמיני באל מלך תתן

מיימוניות

ורחם אתה אומר סלה לנו אבינו אם ירצה אומר כי על רחמיך הרבים ואומר סליחות יי' פעמים יי' מדות ומתחיל אפס מויה. אנה השם. אנה הוא. אמנם אלהי עולם. ארץ בפקדון. אך במתח דין. אנוש רימה. אשפוך שיחי. ארץ דין אם ידוקדק. אל באסף. אורך ואמתך. אלהים אין בלתי. אורה צדקה. עזרה אמונים. פומון שופם כל הארץ. אם אשמינו. וידוי על חטא. אים קדיש וקורין ששה באהרי מות עד ויעש כאשר צוה ה' את משה ולמפסיד ובעשור לחודש יאמר סוף. למוסף אומר שושן עמך וכל הסדר ומפני חמאינו ועלינו לשבח. אוחילה אמיץ כח סליחות אך אשא ראש. אבל אנחנו. אמנם אנחנו. אני הוא השואל. אכפרה פני מלך רב. ארץ דין אם ידוקדק. עקידה. אמונת אומן. או אהבת עמי. פומון ה' שמעה. חסאנו. גדול עוני. ואין אומרים אבינו מלכנו וקורין כמעשה ארץ מצרים עד סוף. סדרה ומפסיד ביונה ואומר על התורה כמו ביוצר ומתפלל תפלת המנחה כמו ליוצר וכל הסדר עד אל מלך חנון ורחום אתה ומתחיל כי על רחמיך הרבים. סליחות ארץ חתק מועד. אל יעסם. אלהים אל דמי. ושאר סליחות מסבכע רבינו אב"כ במסך זוכר לא יאמר חתום רק במקום כתיבה ויאמר אתה נתן יד לפושעים ובמסך סליחות יאמר פושעים ואומר שמע ישראל והכתנים עולים לדוכן ומסיים תפלתו ותוקע תקיעה אחת ואומר והוא רחום ותפלת ערבית כמו שאומר בחול ואם מוצאי שבת הוא אומר ויתן לך ובבדיל על הכוס ומברך על האור ששבת בנר דולקת וכן נהגו בנודעבנר ובמנחה אומר אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו בברכה אע"פ שאין בו דוכן ע"כ: [3] ואין אומרים והשיאנו וכו' רבי אלעזר הלוי יראבין וכן עמא דבר דלא כרב עמרם גאון ורב יצחק ב"ר יהודה ורבי אלעזר הגדול ורבי משה ב"ר משולם שהיו רגילין לומר והשיאנו ב"ה וביה"כ וכן איתא בתשובת רבינו שר שלום גאון דמנתי בשתי ישיבות לומר מוצאים לשמחה חגים וסמים לששון בין בתפלה בין בקידוש היום: [ג] קבלה בשם הר"א מורטשי"א כשיאמר הקהל הוא אלהינו ואמר הן אלו הפסוקים אתה תראית לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד כלבדו וידעת היום והשבות

חמאים שאנו חייבין עליהם חמאת. ע"ה שח"ע עולה. (ע"ה שח"ע קרבן). ע"ה שח"ע אשם ודאי. ע"ה שח"ע אשם תלוי. ע"ה שח"ע קרבן עולה ויורד. ע"ה שח"ע עשה. ע"ה שח"ע לא תעשה* שנתקו לעשה. ע"ה שח"ע מיתה בידי שמים. ע"ה שח"ע כרת. ע"ה שח"ע מלקות. ע"ה שח"ע ארבע מיתות בית דין סקילה שריפה הרג וחנק. על הגלויים לנו ועל שאינן גלויים לנו כל לנו כבר אמרנו לפניך יי' אלהינו ושאננו גלויים לנו כל חמאינו אתה יודע כל הנסתרות בכתוב הנסתרות ליי' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם וכו'. כי אתה סולחן לישראל מן העולם ומוחלן לשבטי ישראל ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח. [6] אלהי עד שלא נוצרתי אני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאלו לא נוצרתי עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי הרי אני לפניך יי' אלהי ככלי מלא בושע וכלימה יהי רצון מלפניך שלא אחמא עוד ומה שחמאתי מחה ברחמיך הרבים אבל לא על ידי יסורין. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי' צורי וגואלי. כסדר הזה מתודה בערבית שחרית ומוסף ומנחה בין יחיד בין שליח ציבור. אלא שחיחיד אומר וידוי זה אחר תפלתו אחר שנומר שים שלום קודם שיפסיע שלש פסיעות ושליח ציבור אומר בתוך ברכה אמצעית קודם שיאמר אלהינו ואלהי אבותינו מחול לעונותינו מתודה וידוי כסדר הזה ואחר כך אומר מחול לעונותינו ביום צום הכפורים: בנעילה מתודה כסדר הזה. מה נאמר לפניך יושב מרום כו' כי עונותינו רבו מלמנות כו' מה אנו מה חיינו מה חסדנו מה צדקנו מה מעשינו מה נאמר לפניך יי' אלהינו הלא כל הגבורים כאין לפניך ואנשי השם כלא היו וחכמים כבלי מדע ונבונים כבלי השכל כי כל מעשינו תהו וימי חיינו הבל לפניך בכתוב ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. אבל אתה הבדלת אנוש מראש ותכיריהו לעמוד לפניך כי מי יאמר לך מה תעשה ואם יצדק מה יתן לך ותתן לנו יי' אלהינו את יום הכפורים הזה קץ מחילה לכל חמאתינו למען נחדל מעושיך ידינו ונשוב לעשות חוקי רצונך בלב שלם כדבר שנאמר דרשו יי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב יעזוב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו וישוב אל יי' וירחמנו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח ואתה אלוה סליחות טוב ומטיב חנון ורחום ארך אפים ורב חסד מרבה להטיב רוצה בתשובתן של רשעים ואין אתה חפץ במיתתן בכתוב חי אני נאם יי' אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחיה שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל. השיבנו וקבלנו ומחול לנו וסלח כגודל חסדך. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי' כו'. עושה שלום וכו'.

נוסח ברכת המזון

ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם הון את העולם כולו בטובו בחן ובחסד וברחמים ומפרנס לכל כאמור

*[נ"י ע"ה שח"ע לא תעשה] פותח

הרת עולם כו' בכתוב למעלה. ברכה אמצעית של צום יום הכפורים בערבית ושחרית ומנחה ונעילה אתה בחרתנו כו'. ותתן לנו יי' אלהינו את יום הכפורים הזה ואת יום מקרא קדש הזה למחילה וכו'. אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבוא יגיע יראה וירצה ישמע ויפקד ויזכר לפניך זכרוננו וזכרון אבותינו וזכרון ירושלים עירך וזכרון משיח בן דוד וכו'. אלהינו ואלהי אבותינו מחול לעונותינו וכו'. אלהינו ואלהי אבותינו מלך כו'. קדשנו כו'. ודברך אמת וקיים כו' ברוך אתה יי' מלך על כל הארץ מלך מוחל וסולח וכו'. ברכה אמצעית של מוסף אתה בחרתנו ומפני חמאינו ואת מוספי יום מקרא קדש הזה נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כו'. אלהינו ואלהי אבותינו מחול לעונותינו ביום צום הכפורים הזה מחה והעבר פשעינו כו' עד ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח וכו'. אלהינו ואלהי אבותינו מלך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עוזך וכו'. עד ומלכותו בכל משלה קדשנו במצותיך ותן חלקנו בתורתך ושבוענו מטובך ושמחנו בישועתך ומהר לבנו לעבדך באמת ודברך כו'. עד ברוך אתה יי' מקדש ישראל ויום הכפורים. נהנו העם בכל תפלות המוספין כשהוא אומר כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך מזכיר קרבנות אותו היום כמו שהם כתובים בתורה וקורא אותם הפסוקים [7] ואם לא הזכיר כיון שאמר כמו שכתבת עלינו בתורתך [8] שוב אינו צריך:

נוסח הוידוי

אלהינו ואלהי אבותינו תבא לפניך תפלתנו ואל תתעלם מתחנונו שאין אנו עזי פנים וקשי עורף שנאמר לפניך צדיקים אנחנו ולא חטאנו אבל אנחנו ואבותינו אשכנזי בנדנו גזלנו דברנו דופי העוינו והרשענו ודנו חמסנו כו'. עד כי אמת עשית ואנחנו הרשענו. מה נאמר לפניך יי' אלהינו יושב מרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים הלא הנסתרות והנגלות אתה יודע. אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי אתה חופש כל חדרי בטן ובוחן כליות ולב אין כל דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך. ובכן יהי רצון מלפניך יי' אלהינו ואלהי אבותינו שתמחול לנו על כל חמאתינו ותכפר לנו על כל עונותינו ותסלח לנו על כל פשעינו. על חמא שחמאנו לפניך באונם וע"ה ש"ל בבלי דעת. ע"ה ש"ל בגלוי וע"ה ש"ל בדעת ובמרמה. ע"ה ש"ל בהרהור הלב וע"ה ש"ל בוידוי פה. ע"ה ש"ל בזדון וע"ה ש"ל בחזק יד. ע"ה ש"ל במומאת שפתים וע"ה ש"ל ביצר הרע. ע"ה ש"ל ביודעים וע"ה ש"ל בלא יודעים. ע"ה ש"ל בכחש ובכזב וע"ה ש"ל בלשון הרע. ע"ה ש"ל במראית העין וע"ה ש"ל בנשך ובמרבית. ע"ה ש"ל בשיח שפתותינו וע"ה ש"ל בעינים רמות. ע"ה ש"ל בפתחון פה וע"ה ש"ל בצעדי רגלים. ע"ה ש"ל בקפיצת יד וע"ה שח"ל ברצון ובדעת. ע"ה שח"ל בשגגה וע"ה שח"ל בתמהון ללב. על

הנהגות

אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ואין עוד. שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. הן לה' אלהים השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה. כי ה' אלהינו הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד. כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו. יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם ע"כ: [7] וכן הנהיג ר"ת במחזור שלו אבל להזכיר במוסף של ר"ה ובראשי חודשים אין צריך וכו' כתב בערוך בערך חדש איוהו חג שהחדש מתכסה בו שאין אומרים ובראשי חודשים לא תתפלה ולא בנולדת. מורי פירש כגון בברכות וקרבנות שאומר שחרית ציין בתוספתא בשליח מילתין כפרק בכל מערבין וכן הורו כל גאוני לותיר וכן ר"י אלפס וכן רב עכרם גאון ורב האי. ור"ח כתב בספר חפץ שאין להזכיר של ר"ח וכן איתא בירושלמי וסוים בריש שבוועת חד בר נש עבר קומי תיביתא בריש שתא לא אדכר דריש ויחא וקלסוניה וסוים בספר חפץ כל הפסוק מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט. ואיתא גמי בירושלמי כיון שאמר בסוף בשופרות וביום שמתחכם ובמערות ובראשי חודשים כמו (שעושים בשבת ור"ח) (שהזכיר בה ר"ח) ור"ח רש"ם אשר כתב על לשון האלפס אני שמואל מוסף כי רבו מחלוקות על זאת באשכנזי ורבינו שלמה זקני וקצת מרבתי אומרים ה"ט כשאומר מוספי יום הזכרון הזה ולא הזכיר פסוקי המוספין כדקל דמשאמר בכתוב בתורתך שוב אינו צריך אבל אם בא להזכיר המקראות צריך להזכיר גם פסוקי של ר"ח וכו' ע"כ: [8] בירושלמי שלח להו רב יסא אע"פ ששלחנו לכם

מיומנויות

סדר המועדות פירוש בתפלות אל תשנו מנהג אבותיכם נוחי נפש ע"כ: [6] הרי לא חתם בא"י האל הסולחן וכן מצאתי בפסקי הגאונים וראיהו דאמרין בעלמא ביום הכפורים מתפלל שבע ומתודה ואם איתא הויין ה' ועוד הרי ש"צ אינו אומר והוא אומר יחיד הוא אין יחיד קובע ברכה לעצמו וכ"ש שאפילו האומר ביום הכפורים במנחה של ערב יום הכפורים כשמתודה לא יבין המחבר רק הלשון הוא משונה קצת הנה ונה. ואתה נותן לא הזכיר וגם כתב בה"ב דלא נמיר אתה יודע אתה נותן אומר בצלותיה אתה מבין. כתב רב עמרם והנהיג בשתי ישיבות לאומרו ערבית ושחרית ומנחה וכן נוהגין בקולוניא אבל במגנצא אין אומרים אותו אלא בערבית וסדר עבודת היום אין נוהגין לומר אלא במוסף וכן כתב בה"ב בשם רב עמרם וראב"ה ורב אבריקין וכל קדמוניו: ויעבר כתוב בתשובת הגאונים מנהג של ישיבה בשחרית אומר שבעה ויעבר. ובמוסף ובמנחה ר. בנעילה שלשה. מיהו אגן לא נוהגין הכי וקבלתי אני שבתפלת יוצר יש לומר שלשה עשרה ויעבר כנגד י"ג מרות אביה. כתב רב עמרם שאחר תפלת מוסף פותח באשרי כדי להפסיק בין תפלת מוסף לתפלת המנחה ואין אנו נוהגין כן אלא בין תפלת מנחה לתפלת נעילה אני אומר אותו כדלקמן במקומו בחלוקת יום הכפורים ע"כ:

מגדל עז

בין שאמר ונתקן עד אינו נריך. סוף מסכת כ"ה: